

JADRANKA

VSPORED:

1. **Materam!** — Kraševka.
2. **Za samostanskim obzidjem.** — M. Gregoričeva.
3. **Snaga, red in varčnost.** — Lonjerka.
4. **O našem prezgodnjem staranju.** — Miluška S.
5. **Zgradba brez zástav.** — Rodoljubka.
6. **Prva rana.** Iz italijanščine prevela M. Štepančičeva.
7. **Iz njenih dni.** — Vrtovčeva.
8. **Koralčki.** — Gracijanova.
9. **Drobtine.**

CENA 80 STOTINK

LETO I. — ŠTEV. 4.

Glasilo zavednega ženstva

MALI TRAVEN 1921

JADRANKA

LETO I. — ŠTEV. 4.

Glasiło zavednega ženstva

MALI TRAVEN 1921

KRAŠEVKA:

MATERAM!

Pesem pravi: Sreča prebiva le sredi srca, v srcu poštenem je ona doma!

Ta stih razodeva resnico, vendar potrebuje izpopolnitve, da mora biti srce napojeno z nekaljeno zadovoljnostjo in odkrito poštenostjo, da se sreča vseli vanje s trajno mogočnostjo, ki zamore razsipati okoli sebe radost, prijetnost in ljubeznjivost. Sicer tudi tat utegne biti zadovoljen s svojim plenom, no, navzlic temu ni srečen; njegova radost je le trenutna, le minljiva in kakor hitro, premine to, se vzbuja v njegovem srcu kes ali vsaj nevolja nad pregreho. Zato zajde tak človek med pijance, med sodrgo ali med razuzdance, da čimpreje pozabi na ono, kar mu razjeda srce.

Ve, matere, morate zatorej paziti na odgojo svojega otroka, ker je od vaše vzgoje odvisna njegova življenska sreča ali nesreča. Marsikatera mati je neposredno kriva na zločinu in budalosti, ki jih v prihodnosti povzroči njen sin, njena hči! O, prečestokrat bi morali sodniki kaznovati mater vsled podivjanosti, goljufije, zločina in zabredlosti, ki je stori sin v svoji brezobzirni nepremišljenosti, kajti seme njegove zlobe in njegovega greha, je polagala v njegovo srce njegova lastna mati s svojo popustljivostjo, s potuho, s površnostjo, s svojim prizanašanjem in z izpolnitvijo vseh njegovih želj.

Pazite, o matere tudi na to, da vcepite v svojem otroku spoštovanje do sebe; pazite, da spoštovanje do vas ne izgine nikoli iz srca vašega lastnega sina. Sin, ki ne ceni lastne matere, ne bo cenil lastne žene, ne bo čislal hčere, ne bo gojil nikakega spoštovanja do ženstva sploh in končno ne bo spoštoval niti sebe. Človek, ki ne spoštuje ne sebe, ne bližnjika, pa ne more biti zadovoljen ali srečen. Kdor ne osrečuje posameznika, ne bo osrečaval niti naroda! Narod je človečanstvo, toda kdor hoče osrečiti človečanstvo, mora umeti osrečevati najmanjši

krožek, ki ga obdaja. Sreča je kakor cvetica, ki razprostira od sebe svoj prijeten vonj vsakemu, ki ji pride blizu. Sreča je metuljček, ki usrkava cvetlične snovi, osrečuje sebe in osrečuje cvetko, ki zadobiva ob svežem vzdušju, s kristalno roso in nežno sapico nova krepila. Sosed more biti srečen le med srečnimi sosedi, brat med srečnimi brati, mati more biti presrečna le ko vidi, da je srečen ves njen zarod. Ali zapopadeš, o, mati, kolika moč tiči v tvoji lastni vzgoji? Ko postane srečen otrok, brat, sosed, narod, postane tudi človečanstvo!

Mati! Uči in vzgajaj svojega otroka neprestano in svari in opominjaj ga, četudi stopi že v zrelostno dobo svojega življenja. To pravico si smeš prisvajati, dokler imata tvoj lasten sin ali hči pravico klicati te: mati! —

Ako je bila tvoja vzgoja pravilna, ti te pravice nikoli ne bo kratil in po možnosti uvaževal vse tvoje nauke. S tem, da mu jasno in natančno razložiš pomen in dalekosežnost njegovih dolžnosti, mu istočasno pojasniš kakšne in kolike so tvoje pravice, pravice, ki bodo postale nekoč njegove napram tvojim vnučkom. Utiskaj mu venomer s pametno besedo in vzgledom, da edino hudo na svetu je greh in da tiči velik del sreče že v samem pojmu: varuj se hudega in delaj dobro! Vzgaaj svojega otroka v dobrosrčnosti in požrtvovalnosti, kajti iz teh obeh požene plemenitost. Ako vidiš, da se v početju tvojega otroka prikazuje plemenitost: da je tvoj zarod blag, usmiljen, radodaren, obziren in prizanesljiv, si lahko gotova, da si ustvarila v njegovih duši že polovico sreče, ki čimpreje prizvabi k sebi še ostali primanjkljaj, kajti človek plemenitega duha ne greši, vsaj vedoma in hotoma ne!

Matere! Ve ste odgovorne za bodočnost naših otrok, ve ste odgovorne za bodočnost našega naroda! Le vas, o matere, bodo preklinjali potomci, ako vaš dandanašnji zarod maže svoje roke z narodnimi pregrehami!...

M. GREGORIČEVA:

ZA SAMOSTANSKIM OBZIDJEM.

Pred leti je bilo, ko sem si izvolila za leto-
višče divje romantičen kotiček ob Savi. Sicer
pa sem malo prebivala v njem, kajti lepa o-
kolica me je vsak dan izvabila izpod strehe.

Nastopilo pa je mokrotno vreme, ki me je
tiščalo v stanovanju za delj časa. Deževalo je
venomer par dni in par dni so se vlekli megle
nad skromnimi bivališči, tukaj svetle in raz-
kosane, ko raztrgani pajčolani, tamkaj temne
in v gručah, ko umazane cunje. Ali, kakor
hitro se je prikazalo solnce s svojimi pozla-
čenimi odsevi in se je cesta posušila, sem
oblekla treso ter sedla na kolo.

Koj spočetka mi ni bil sprehod prav nič
prijeten. Po prostrani vozni cesti sem se mo-
rala umikati neprenehoma bodisi tovornim vo-
zovom, razorani prsti ali mnogobrojnemu
ovočju, ki je grešno gnijalo po tleh. Napo-
sled zavozim na stransko, z gramozom utr-
jeno pot, ki se je kačje vila, sedaj po goščavi,
sedaj po trati okoli nizkih holmičev. Uglob-
ljena v lastne življenske anekdote, sem se
vozila že celo uro. In vozila bi se bila brž-
kone še dalje, ko bi me ne bilo privedlo kolo
pred strmino, ki se je dvigala pred mojimi
očmi osamljena, pusta in pobožna, ko romar-
ska pot.

Na holmu, katerega je napol zakrival bre-
zov gozdič, je stalo samo eno poslopje, zato
pa obširno in visoko. Domislila sem se na
gloma samostana! Tožno klenkanje se je raz-
legalo od Sv. Urha in polagoma in v enako-
mernih sunkih, da je tem tožnejše odjekavalo
ob ploščato steno stranskega pogorja, predno
se je izgubilo v svežem vzdušju. Nisem se dol-
go mudila do samost. cerkvice. Duri so bile
na široko odprte, ko ob praznikih. Približam
se cerkvenemu pragu po prstih, obstanem in
pokukam. Sredi cerkve je stala v krogu zbra-
na množica menihov in mrmrajoče opravljala
molitve, dočim je bila med njimi nad nečim
prostrta črna tkanina z všivom belega križa
vzdolž sredine. Pogodila sem, da je pod
tistim suknom mrtvo truplo. Odstopila sem
zopet po prstih ter se približevala h kolesu
in hotela oditi. Ali razgled me je prevzel! In
misel za misljo je begala semtertja, od griča
v dolinico, iz gozdiča na gore, preko vinogra-
dov in livad, kakor da išče tod milih spomi-
nov, dasi so bili le-ti tamkaj daleč za za-
nebjem.

Za menoj je zajekal šum stopinj, enak o-
nemu, ki ga provzročamo, kadar stopamo z

mokrimi stopali iz kopelji na razgreti morski
prod. Stopinje menihov! Umaknila sem se s
pazljivo neopaženostjo. Pred mojimi pogledi
se je pomikal sprevod mladih, golobradih in
upognjenih belolasih redovnikov. Prvi je
nosil razpelo, dva druga za njim krsto in nato
je sledila kratka vrsta kapucinov, čitajočih
glasno iz molitvenika. Stopali so polagoma
napram lesenim dvercem, ki so bila odprta in
vodila na samostansko pokopališče, katero je
zakrivalo mojim očem pobeljeno visoko obzi-
dje. Zasukam svojo pot za samostan! Tamkaj
se je vila navzdol prijazna strmina, ki je obe-
tala dovesti me na kremenito cesto, ki se je
belila v jutranjih žarkih, ko da je zasuta z
jedva padlim snegom. Sedem na kolo in se
spustim brezskrbno v dir. Pot je bila gladka,
ravna in samotna, ali kar me je na izletih dan-
zadnem srdilo, to so bili vselej nagajivi psi,
ki so menič-
tebinič poskakali presenečeno
iz svojih kajžic ali izza plota ter se s pasjo
predrznostjo zaganjali vame.

V moje kolo se je naenkrat zaletel dolgo-
dlakar. »Va via!« sem mu urno zavpila, po-
zabši, da kranjski psi niso italijansko vzgo-
jeni... Za kosmatincem se je pojavil menih, s
katerim sem se seznanila po naključbi teden
dni preje.

— Povsod Vas zasledi moj Sokrat, gospo-
dična! —

— Uvidevam, da se ne smem več prikazati
v obližje samostana, čestiti, dasi ima toli ču-
dovito-
bajno okolico, ki človeka kar očara.

— Ali otožno je pri nas!

— Zlasti danes, ko imate mrliča!

— Kako to veste?

— Videla sem pogrebce. A Vi, čestiti, niste
marali spremiti sodruga k večnemu počitku?

— O rad bi bil ostal doma, toda važna na-
ročba me je vodila iz zatišja. In prav nujna
je bila, drugače bi se ne bil oddaljil na nikak
način, zlasti od tega tovariša ne!

— Jeli bil Vaš poseben prijatelj?

— Ne! Ampak — — Oh, pa pustimo to!

— Razumem, velečastni! Bržkone tajnost,
ki jo morate gojiti zase, ne?

— Istina! V tajnosti je potekalo njegovo
življenje; v tajnost naj ga zavije i smrt. Re-
vež! Sicer ste Vi tujka in bi vam lahko razo-
del, toda — —

— Tudi, ako bi bila domačinka, bi ne zlo-
rabljala Vaše iskrenosti.

— Sobrat, ki je ravnokar pokopan, je razburil s svojo smrtjo vse samostanske duhove. A jaz čutim z njim in obžalujem, da nisem poznal njegove življenske skrivnosti. Mogoče bi mu tuintam kaka tolažilna beseda bila v uteho in priboljšek!

— Se li je pripetilo z njim kaj neobičajnega?

— Našli so mu pod vzglavjem ženski portret z imenom Pavlina.

— A! Bojda prva in poslednja ljubica! Siromak je torej trpel osamljen in pritajeno.

— In zato ne sme biti pokopan sredi pokojnih tovarišev; naša pravila ne dovoljujejo.

— Toda njega so spravili vendarle na pokopališče, videla sem!

— Da, ali na mirodvoru je poseben oddelek, določen sličnim nesrečnim grešnikom! —

— Smešno! Recite rajše nesrečnim svetnikom, kajti gotovo je pobožnejše življenje živel on s svojo večno ljubeznijo v srcu, nego prior, ki je to odredil.

O, prior sam je zelo sočuten in ne bi bil privolil v to iz lastnega nagiba, ampak ker velè tako samostanski predpisi.

— Ali srce je vendarle srce, ki nima s postavami nikakih spon, toliko bolj pa s sožaljem in usmiljenjem. In ravno zategadelj bi vi vsi tam notri morali uničiti tiste neopravičene zakone, ki so zvezani z najstrožjo pre-tiranostjo.

— Nemogoče! Pri nas ni, ko tam zunaj v svetu, kjer se vrše po modi celo pravila in postave. Zob časa pri nas ne ogloda starih običajev!

— Siromak! Hm! In kdo ve koliko takih nesrečnikov še hira v samostanu!

— Ni morda mnogo takih, a eden mi je znan. Vendar tudi ta nosi danes v poslednje meniško haljo!

— Zakaj v poslednje?

— Včeraj sta se namreč dogodili v našem zatišju dve iznenadenji! Prejšnje, o katerem sem vam pravil in še neko drugo!

— Kakšno?

— Medtem, ko smo vsi opazovali sliko, ki jo je hranil ranjki brat Robert, je zaklical nekdo izmed nas:

»Ah, tukaj te najdem Pavlina?«

— To je pač najnenavadnejši slučaj! In kaj ste storili?

— Obkolili smo zastrmeči brata Kasijana z različnimi vprašanji. On pa je odgovarjal krepko in smejoče:

»Čujte me, bratje! Ta krasotica je moja prva ljubezen; radi nje sem jaz med vami! Toda zapomnite si! Brat Robert Respet je premislil radi nje, jaz pa ne maram. Še jutri odidem od tukaj; sliki pa položite v njegov grob obeto, ki jo imate v rokah in pa tole mojo, ki sem jo skrival na svojih prsih, odkar sem odšel iz Gorice, oziroma kostanjeviškega samostana. Evo je! Polde je več ne bode grel na svojih prsih, ko doslej. Brat Robert je izdihnil, brat Kasijan pa je s tem trenutkom ozdravel. Neumorno delo med svetom mi znabiti zopet razvedri onemoglo dušo, ki je preplakala vse noči radi te tržaške lepote. Vi vsi si namreč ne morete niti predočevati čarobno angeljskega obraza tega dekleta, ne morete zapopasti čudovito milega odseva njenih mamljivih oči! Fotograf ni zmozel podati na papir njene zapeljive divote, dasi vam ta podoba predočuje nebeškozal stvor. Ni lepšega, nežnejšega in prijetnejšega dekleta na vsem Tržaškem, nego je Pavlina Č. Zato, da prebolim brezupno čuvstvovanje do nje, sem zašel v samostan; iz istega razloga — kakor sedaj uvidevam — se je vpisal med redovnike tudi ubogi Respet. Toda njegova smrt me je streznila, in, bratje, jaz nočem še umreti!« Tako je govoril brat Kasijan in drevi odide od nas!

— Pametno postopa! Bravo! Kakšno življenje bi pa imel odslej za samostanskim obzidjem, ko mu je ranjki vendar živi vzgled, do kakega cilja dovede brezmiselna požrtvovalnost in neprestano bojevanje z brezupno ljubeznijo. Dvomim namreč, da bi samostan zacelil srčne rane, ki poženejo med svetom. Nasprotno! Mislim celo, da pòvspeši človeško nesrečo!

— Vi, gospodična, torej menite, da naj bi zašli med naše tihe stene le ljudje po poklicu?

Nadaljevanje.

LONJERKA:

SNAGA, RED IN VARČNOST.

Najvažnejše, najpotrebnejše lastnosti vsake ženske so: snaga, red, varčnost. Baš te lastnosti pogrešamo pri mnogih ženskah, zlasti pri gospodinjah. Stopi v to ali ono hišo,

bočisi kmetsko, delavsko ali gosposko! Do biš gospodinjo, ki dela, se suče sem in tja morda ves dan, a vendar ni v hiši snage, ne reda. To pa zato, ker si ne zna gospodinja

urediti svojega opravila, ker ni z mladega navajena postaviti vsake reči takoj na svoj določen prostor, ker ne opravi vsakega dela o svojem času.

V hiši, kjer je dobra gospodinja, vladata čistost in red povsod, tudi v najbolj skritih kotih stanovanja. Vsaka posoda, vsako orodje, vsaka obleka je na svojem mestu; če rabiš to ali ono, ni ti treba dolgo iskati. Kotov ne preprega stara, zamazana pajčevina. Na gospodarju in na otrocih spoznaš, da imajo pridno gospodinjo, skrbno mater.

Snajenje vzame sicer precej časa, a če storiš vsako delo o pravem času, če ne odlašiš po nepotrebnem od danes na jutri, če si znaš svoja opravila prav urediti, narediš mnogo dela, osnažiš v kuhinji in v sobi, v veži in na dvorišču. — Z otroci je mnogo posla; zato je treba otroka že v zgodnji mladosti navajati, da se sam obleče, umije in počese. Četudi se otrok, recimo v starosti od 6-12 let, površno odpravi, nič ne dè; glavno je, da se uči snage, reda in dela. Tako zadostuje materi, da takega otroka temeljito osnaži enkrat v tednu, ob nedeljah, ko je več prosta. Med tednom je dovolj, da ga pogleda in opozori na to ali ono pomanjkljivost. Kjer je več otrok, stori to lahko najstarejši, najsibo pa deklica ali deček. Na ta način si mati prihrani mnogo časa.

Varčnost je spretnost, kateri se je treba z mladega priučiti, je čednost, katero si je treba pridobiti z mladih nog. Tu v naših krajih, zlasti v mestu in njega bližini je mnogo ljudi, ki nimajo smisla o varčnosti. Koliko so zaslužili tu v predvojnem času razni rokodelci in obrtniki in koliko ne prislužijo nekateri še dandanes, a kaj in koliko so si prihranili za starost, za slučaj bolezni? Nekateri malo, nekateri prav nič! Mnogo je takih, ki napravijo vsak teden sproti, kar prislužijo. Največ jim požre alkohol in tobak, največja sovražnika človeštva. Potem pa tarnajo, da ne morejo s svojimi dohodki preživljati sebe in družine. Draginja je res velika v vsem, a ko bi se manj popivalo in manj kadilo, bi bilo veliko manj revščine in pomanjkanja med nami; ta in oni bi si lahko kaj prihranili za starost. Nekateri starši nimajo denarja za marsikaj potrebnega n. pr. za obleko, obuvalo, primerno hrano, za šolske potrebščine svojih otrok itd., za vino, tobak in žganje je

pa dostikrat denar pri rokah. Marsikdo pozna tega in onega, ki je s pijančevanjem in kadenjem zapravil razen svojega zaslužka še hišo in polje, kar je podedoval po starših. Na stara leta pa mora v ubožnico ali z beraško palico od hiše do hiše. O takih pravi Stritar:

»Kako sem izgubil hišo in polje?

Nič težko, teklo je kakor olje;

nič nisem se trudil in potil,

še dobre volje sem zraven bil.«

Te besede veljajo seveda moškim. Nikakor pa ni s tem rečeno, da so le moški krivi, če propada gospodarstvo, če se kopičijo dolgovi, če živi družina v pomanjkanju in bedi. O ne! Življenje nas uči, da je resničen pregovor, ki pravi: »Žena podpira hiši tri vogle«. Slab gospodar zapravlja s pijačo in kadenjem, slaba gospodinja pa zapravlja pri jedi, pri obleki, obuvalu, pohištvu itd.; ženska ima torej mnogo več prilik zapravljati oziroma prihraniti. Če zna denar prav obrniti, prihrani tu in tam; če tega ne zna, pa zavrže marsikje. Količkim dekletom in tudi materam bi trebalo zaklicati: Živi, kakor moreš, a ne kakor bi rada! Ali je prav, da se ubožna, priprosta dekleta, ki si niso še nič prihranile za poznejše življenje, za slučaj bolezni, oblačijo v svilene obleke, da nosijo svilnate nogavice, lakaste čevlje? Ne, to ni primerno ne stanu in ne žepu njihovemu. Če se zna ženska sebi primerno oblačiti, če ima dober okus, je vseeno lepa, četudi ni v svili; res je, da »obleka dela človeka«, a istotako je res, da tudi »človek dela obleko«. Dekleta, mesto da trosite denar za nepotrebno obleko in zlatnino, kupite si raje s tem denarjem potrebnega perila, ki se ga vedno rabi. Matere, učite svoje hčerke, da si nabavijo vselej le najpotrebnejšo obleko; če kateri ostaja od njenega zaslužka, naj raje denar spravi, ker ji bo prej ali slej dobrodošel. Ne dovolite jim, da si kupujejo na obroke, ali na upanje; tako se dela le v najskrajnejši sili, če kaj neobhodno potrebujemo. — V družini, kjer so dohodki majhni, naj se ne napravlja ob tej in oni priliki (birma, krst, poroka) velikih gostij, ampak le dobro, toda priprosto kosilo ali večerjo. Ni prav, da se ima danes 10 jedi na mizi, čez par dni pa ni ponekod niti pošteno zabeljenega kosila. Nikakor pa ne sme gospodinja skopariti pri hrani; hrana naj bo pač priprosta, toda tečna skrbno pripravljena in zadostna!

MILUŠKA S.

O NAŠEM PREZGODNJEM STARANJU.

(Nadaljevanje. Glej febr. številko).

Pogreški zoper lastno telo segajo daleč nazaj v mladostno dobo; sicer se je v novejšem času že marsikaj izboljšalo, odkar so jeli strokovnjaki kazati grozne posledice teh napak v precej svetli luči. Nemala hiba je stiskanje telesa v steznik ali životec.

Srce zaboli človeka, kadarkoli vidi, da je krasno od narave oblikovano telo, vsled zaslepljene gizdavosti vse predrugačeno in vse pohabljeno. Pa, če bi bila le spačenost sama! Pljuča, srce, jetra pridejo iz normalne oblike in lege, — vse telo trpi! Bledica, slabo dihanje, pomanjkljiva prebava so temu posledica. Tako telo se ne more razvijati pravilno in jasno je, da se že zgodaj prikažejo na njem znaki staranja.

Da zabranimo prerano staranje, moramo torej posvetiti telesu posebno pozornost, vedeti moramo tudi, da veljajo za žensko vobče drugačni zakoni, kakor pri moškem. Že njeno bitje samonasebi prevladuje jako čustvovanje; ona je odvisna od upliva, telesnega in duševnega razpoloženja.

Mladost in lepota, ti dve bogastvi ste zanj njo sredotočje vseh želja. To je zanjo ključ sveta. Ni jih vrat, ki bi bila tako umetno zaprta, da bi se ji ne odprla. In ta dragulj je temveč zaželjen, ker je tako minljiv. Ženska naj bi zato pazila, da si podaljša, kolikor mogoče dragocena leta svoje mladosti, ker njeno telo hitro odcvete. Ubravimo se lahko temu do gotove meje. Opustiti moramo vse, kar bi to povspeševalo. Bodoče matere, ki žele ohraniti svoje hčerke srečne in dolgo mlade, naj jih odgojujejo v tem smislu, opozarjajoč jih na vse škodljivosti, ki starajo žensko prehitro. Ker pa nima vsaka izkušene vzgojiteljice, ki bi jo v tem poučila, zato je dolžna, da si sama pomore. Mesto, da bi proučevala kričeče oglase lepševalnih sredstev, ki so precej draga in škodljiva, naj bi raje premišljevala o pravilnem načinu življenja. V prvo vrsto prihaja v poštev hranitev! — Kako upliva način hranitve na zunanost, se prepričamo, ako opazujemo kmetsko deklo, ki zajedno s hlapci uživa isto krepko hrano. Dездеva se starejša; skoro moške poteze njene obraza in močno mišičje, se nikakor ne strinjajo z mladim ženskim bitjem. Podlaga hranitve bi torej bila: beljakovin kolikor mogoče malo, maščob v večji meri. Zmerno uživanje mesa, jajec, sira, dočim več zelenjadi in močnatih jedil. Mleko je posebno za žen-

ski spol kaj primerna hrana, ker se vsled mišlih lastnosti kaj ugodno prilega nežnemu ženskemu telesu. Le redkokatero drugo sredstvo upliva tako pomlajevalno na njeno ustrojnost, kakor ravno mleko. Uživanje sočivja in sladkih jedil ima svoje meje; vsa gotovo ne prijajo nežnim prebavnim organom, in to zategadelj, ker povzročajo nape-njanje.

Izredno pozornost mora posvetiti ženska tudi količini uživanja hrane. Ker je šibkejšega ustroja nego moški, in so tudi njeni živci razburljivejši, njena polt nežnejša in občutljivejša, zato ji utegne škodovati že prejakaka mera te ali one jedi in pijače. Naj spomnim v prvi vrsti kavo, ki jo ženska tako čišla, da ji užije marsikatera celo več litrov na dan. Isto velja o čaju! Začimbe niso le vznemirjajoče hravi, ampak tudi dražijo nežno sluznico ter povzročajo na nežni polti mnogovrstne izpahljaje. Nekatero ženske imajo zelo rade pikantna jedila in kisline, dasi kislina uničuje krvna telesa in povzroča bledečnost in mršavost.

V uživanju alkohola, naj se ženska omejuje kolikor možno; najbolje je, da ga popolnoma čusti. Napačno je tudi naziranje, da treba zdraviti slabokrvne žene in dekleta z rdečim vinom. Večletno uživanje umetno zastavljenih alkoholnih pijač, nikakor ne povspešuje krvnih teles, pač pa jih veliko zatre.

Tudi o kajenju naj spregovorim resno besedo! Ta nadloga se med ženstvom — žal — vedno bolj udomačuje in vendar je nikotin zlasti za ženski spol pravcat strup. Največ trpe pri tem usta in vse grlo! Zobje pa postanejo temni, občutljivega grla se rad oprijemlje katar, glas se zniža in izgublja zvonkost. Kadenje torej ne samo, da je za žensko nekaj nelepega, je tudi zelo škodljivo!

V tesni zvezi z mladostjo in lepoto ženske, je njena polt. Ne moremo si misliti lepote in mladosti z grdo poltjo. Zato naj ženska posveti vso skrb negovanju kože, da ne postara prerano. V negovanju iste zadostuje že pameten način življenja, kajti nezdrava no-tranjost pušča sledove na polti. Skrbeti treba za dobro prebavo, redno odvajanje, opustiti treba vse močne začimbe, štediti živce, ker vsako nervozno vznemirjenje zariše v polt neprijetne znake.

Zelo važnega pomena so, kopelji, važne iz

zdravstvenega kakor tudi estetičnega stališča. Vsakdanja kopelj ni nikakor odveč, toda povsod ni to možno! V tem slučaju si umivajmo vsak dan vsaj one dele telesa, kjer

se nabira maščoba in znoj; povspeševati moramo odstranitev tega, da se obvarujemo slabega vonja nastalega vsled razkrajajočih se snovi.

ZGRADBA BREZ ZASTAV.

(Fantazija.)

Vse mesto je okinčano z zelenjem in lučkami, na vseh oknih plapolajo praporčki, samo neka stavba je tiha, tožna, brez zastav in luči! Gledam nanjo iz dalje in pesti se mi krčijo skrivoma, ker ne morem in ne smem dati duška bolesti našega obupanega naroda. Toda ti, zgradba brez zastav, ti razvalina sredi prostranega mestnega trga, ki štrliš mrtvonemo proti nebesnemu oboku, ti ljuba ruševina s svojo bridko goloto izrašaš jasno naš položaj... O, ti ponosita zgradba, ti stojiš sredi mesta liki smrtno strašilo, ti, znak naše krutokrivične usode... ti stojiš tamkaj mrklo in osamljeno in nemo opazuješ vrvenje krog sebe in krohot in zmoto in nasilje! A danes si, ko raztrgana beračica med nališpanimi svatinjami... In vendar stojiš tam v resnici podjetno in žilavo, kakor nag mišičnat orjak... Kljubovala si, o, narodna zgradba grozovitemu požigu do skrajnosti, liki pravi slovanski Višehrad... naposled si zmagala... dá zmagala četudi le deloma, kajti tvoje stene stojé še trdno in preje bodo zaraščene z bršljanom in koprivo, preje bodo v tebi gnezдили modrasinego... izgine tvoj sled...

Vse, kar si hranila v sebi, ti, skrinja naših zvez in društev, je pokončano, razdejjano, uničeno, vendar se z zancsom dviguješ, ko da bi nam hotela povdariti: Prenasajte, potrpite, a pri tem ne zabite ne mojih ran, ne moje znamenite preteklosti...

In misli begajo v nekdanjost: Ponosno si si dvigala, palača, na tem prostoru. Še čujem milo godbo in prijetne arije ubranih narodnih popevk, v duhu poslušam vabljive

valčke, ki so vabljali v plesno dvorano sveže bistrooke devojke, veseleč se svojih plesalcev, kakor lastnega brezskrbnega življenja. In zatisnem oči in se stresem v mrzlici, ko bolnik ob neizbežni uveritvi: vsega tega ni več! Surove roke — grabežljivi prsti, brez kaplje srčne krvi, so kakor kremplji uničili vse, vse, vse! Pred mojimi očmi se razvija krut prizor: vidim te, kako postajaš žrtev sovražnikove brezarčnosti; slišim tvoje stokanje, tvoj jad, tvoje gorje, ki je izhajalo iz tebe z glasovi pokanja, prasketanja... Begali smo od tebe vsled groze, obupa in nezpopadljivosti, a kmalu zopet smo tekali v tvojo ljubo nam bližino in drhte in trpeče čakali najhujšega smrtnega udarca... potem pa smo ostali tihi, nemi, solzeči in sklonjeni, ko ob smrtni postelji umirajoče, drage nam sorodne osebe. A ko smo metrili švigajoči plamen, ki je razsvetljeval vse okolico, se nam je zdelo gotovo vsem, ko da je to živa baklja naših gorečih src, ko da je združen ogenj goreče ljubezni do okovane domovine, do rodne grude naših pradedov. Dozdevalo se nam je, da si žrtvenik našega naroda, a danes se mi zdi, ko da štrliš k nebu drugorodcem v živ dokaz, da kakor stoje še trdno tvoje razvaline ostane tukaj na vek tudi naš narod... In danes, ko te motrim tako tožno, edino zgradbo brez zastav, danes se mi zdi da izza tvojih zakajenih plošč ustajajo skriti napis: Trdne in jake so stene Balkana, neizčrpen ostane tu zárod Slovana! Pozdravljene ruševine! Pozdravljena zgradba brez zastav!

RO DOLJUBKA.

PRVA RANA.

Italijanski spisala Morga. — Prevela M. Stepančičeva.)

Obe obiskujeta otroški vrtec. Njuno prijateljstvo se je pričelo tako: Nekega dne — med počitkom — je Nina stala v koticu z rdečim noskom, Rosetta se ji je približala in vprašala: Te-li zebe? —

— Da! —

— Čakaj! — In potem jo je prijela za zmržnjene rokce ter drsala s svojimi preko njih, dokler jih je ogrela, oziroma dokler ni začela Nina vpiti od bolečin: — Zadosti, zadosti, imam ozebke! —

Nina je kakor cigančica: prečrne in prevelike oči tvorijo važnost polovice obraza, in kratki kodrasti lasje pa rdeča srajčka, ozaljšana z žolto barvo, jo predstavljajo, ko majčkeno divjakinjo.

Rosetta pa je mala ženska in ima že tak obraz, kakoršnega bi morala imeti z dvajsetimi

leti. Ona pripoveduje Nini s ponosom, da vsako jutro zaneti ogenj, da umije bratce in gre nato nakupovat. — Z Nino se shaja v otroškem vrtcu ob vsakem počitku. In tako ji je razodela že vse svoje življenske dogodke: Njena mama je krojačica in si kviri oči od zore do mraka s šivanjem moških hlač.

— In tvoja mama s čim se ukvarja? —

Nina zarudi, ne odgovori, o tem ni nikoli mislila.

Rosetta nadaljuje: Očka je zidar! Dela je dovolj! Gospoda si gradi hiše venomer... Lahko bi mnogo zaslužil, pa moški — seveda — imajo grdo razvado, da pijejo. V soboto zvečer, ko dobi mezdo, se ustavi v krčmi. Tedaj mamica joče in je baš ona — Rosetta — dotična, ki se okorajži, izmuzne iz hiše in ustopi v zakajeno krčmo. Stopa

med vinjenimi moškimi — ki se prevedajo po sedežih, vpijejo, pojejo — in išče očeta. Potem ga povleče za rokav: Idiva, očka, je kasno — doma te vsi pričakujemo z večerjo! Njen oče jo včasih uboga brez obotavljanja, včasih ne... Sicer je našla sredstvo, vsled katerega ji kmalu sledi: Pride večkrat pred njega z najmanjšim otrokom v naročju; ko mu ta zablebeta: nene, nene! se takoj dvigne in odide z nama. Zadnjič pa je naju oba prisilil piti. — Oh, Nina, ko bi ti vedela, kako hudo je žganje in kako žge! Zato sem se le pretvarjala, da dam pit tudi našemu enoletniku, toda pijani oče se je otresal nad mano, da sem ga morala ubogati. Ali ko sem se vračala domov, je otroče smeja je blebetalo: papà... še... še... In tvoj oče? —

— Moj? Ne vem! odvrne Nina.

In šestletna razumna Rosetta ne vprašuje dalje. Kadar pride Nina v šolo brez južine, odlomi Rosetta košček kruha in ji ga ponudi. Toda Nina ima svoj ponos in daja razumeti, da ji ni mari za južino:

— Ne, hvala! —

Končno sprejme, a oni redkikdaj, ko — rečica sama — kaj prinese, takoj ponudil Rosetti.

Ona druga pa spočetka odklanja, kakor da noče povračila, a naposled vzame, da bi je Nina ne smatrala prevzetnim.

— Vzamem te bonbončke za svoje bratce!

— In enega zase! —

S takimi pomenki jima preminejo počitki v otroškem vrtcu.

* * *

Nine ni v otroškem vrtcu; je zbolela. Drugo jutro na vse zgodaj steče Rosetta k nji. Jo dobi vso mrzlično v njeni posteljici, v temni izbici. Jèj popravi rjuho, odejo, jej obriše pot, jej da piti. Se začudi, da jo najde samo.

— Kje je tvoja mama? —

— Spi! — odgovori štiriletna Nina in zarudi.

Ali Rosetta si je kmalu raztolmačila zadevo. V istem hipu je namreč začula iz sosedne sobe hripav ženski glas; pričkanje z

moškim. Slišala je kletvine. Nina, vsa tresoča od mrzlice in strahu stisne Rosetto za roko.

— Te ne ostavim, ne boj se! —

In nato so odnehale kletvine, pa se začulo krohotanje... Naposled je, kakor silen piš, ustopila v izbico Ninina mati, zavita v rožnato haljo. Rosetta ni še nikoli videla takih sobnih plaščev z velikimi cveticami...

— Kako je s teboj, zakladček?

— Boljše, mnogo boljše! —

— Moram iziti, veš! In se ne vrnem do drevi. Če kaj potrebuješ, povprašaj vratarico! Addio! —

Rosetta je motrila z začudenimi očmi glavo tiste mlade ženske.

— Kak blesketajoč glavnik! Stane gotovo dosti! —

— Stane pet lir! Podaril pa ji ga je nek star gospod, ki ga srečujemo večkrat na poti! —

Rosetta se zamisli — —

Nekega dne se v otroškem vrtcu raznese glas, da Nina nima očeta, da je sploh vedno bila brez njega.

Druge deklice ne zapopadejo tega popoiznoma, pa mislijo, se čudijo in — nočejo se družiti več z Nino. Samo Rosetta, z resnim obrazkom, samo ona ostane Nini zvesta. Namesto, da bi ob počitkih skakala z ostalimi po dvorišču, ostaja pri tožni Nini, ostaja molčeče, ker res ne ve, kako se tolaži otroke, ki niso nikoli imeli očeta. Sicer bi se lahko posvetovala o tem s svojo mamo; toda ne, uverjena je, da bi ne storila prav, saj je Rosetta parkrat opazila, da kadar je šla Ninina mati mimo, je njena — Rosettina — vselej nekaj zagodrnjala med zobmi. Eh, mi otroci, zapazimo marsikaj... —

Ker torej ne ve, kako bi glede tega tešila Nino, jo molče samo gladi po laseh in božka po ličecu. Nekoč pa se nečesa domisli.

— Nina, nikar ne bodi tako otožna! Tvoj oče je pač v nebesih! Saj pravi že molitev: Padre nostro... —

Nina jo pogleda začudeno, potem zadovoljno in hvaležno... Ob srcu ji je, ko da se je njena prva rana že začela celiti... —

VRTOVČEVA;

IZ NJENIH DNI.

Hitro po poroki Antona Skočirja, smo njegovi ženi Mariji, čitali na obrazu, da jo tare neka notranja bol, da ji zakonsko življenje ni prineslo dobre sreče. Njen obraz se je namreč v kratkih mesecih čisto spremenil. Marija je

bila izobražena ženska, bolj kakor njen mož, in poleg tega je imela posebno lep okus, kar je res pomenljivo. Radi ukusa smo Marijo čislali; radi njenega ukusa v izberi oblek, besed in družbe, ki jo je izvolila. Oblačil ni

pogosto spreminjala, ali vse, kar je bilo na njej, je bilo fino; z barvo obraza je celo spreminjala barvo svojega pudra, lepotičja, brez katerega ni živela. Vse leto je nosila svilene nogovce in njeni čevlji niso bili nikoli ponošeni. Ali mislite, da jo je radi te posvetnosti Anton pokaral? Kaj še! Zdelo se mu je vse to potrebno in vesel bi bil, ako bi se bila njegova žena ves dan ukvarjala s skrbjo za lepotičenje. Marija je bila tudi lepa in ni izdajala svojih trideset let. Skoro prav tako lep je bil njen mož, s katerim pa ni bila srečna. Čudili smo se, da ga je bila vzela, ko smo vedeli že preje, da se zlagata prav malo. Ali sta se med sabo prepirala ali ne, nismo vedeli natanko, znali smo le, da sta spala vsak v svoji sobi in videli smo njegove vrte oči, njegov topi pogled ter čuli njegovo redko besedo.

Ko je gospa porodila deklico, smo ta pojav pozdravili kot porok miru, toda ko sem mi mogrede čula vpitje in jok, se mi je zopet vzbudil stari dvom o njeni sreči. Nekega dne sem stopila gori k njima in Marija me je radostno pozdravila.

»Jutri bi odpotovala v Firenze, ako bi me Ti nadomestovala tukajle. Slaba sem na živcih in ni druge pomoči od spremembe.«

»Nadomestovati Tebe?«

»Da mene!«

Ah, da, razumela sem, da zamorem zamašiti tako vrzel pretrgane vezi.

»Moj mož je prepričan, da me tujina ozdravi, pravi, da se zunaj vse drugače čuti in gleda. Brata ima doli.«

Sprejela sem vodstvo v hiši in skrb za otroka. Marija je odšla, nato sem uredila stanovanje in poskrbela za deklico. Nekega dne pa mi je Škočir naznanil, da se name-rava preseliti s hčerko k svojim staršem na deželo. Iz tega sem sklepala, da se Marija še ne misli vrniti kmašu. Še istega dne smo začeli spravljati perilo in obleko v zaboje; gledè pohištva je bilo določeno, da ostane v starem stanovanju. Ko sem spravila zadnje kose iz omare, sem se začudila. Na dnu je ležala lepa usnjata knjiga. Radovednost me je posilila in segla sem po njej. Na prvi strani sem čitala:

»Moji dnevi.«

Po pisavi sem spoznala Marijo, ki je bila to knjigo gotovo pozabila vzeti s seboj. Sklenila sem, naznaniti ji pismeno, da je knjiga dobro shranjena pri meni in da je nihče ne bo čital. Končala sem s spravljanjem in se poslovila od

deteta. Privadila se me je mala Nada in skoro hudo mi je bilo zanjo. Bila je lepo in dobro dete ter je že poskušala svoje prve korake, s katerimi ni mogla osrečiti svoje matere...

In zopet čitam iz dni Marijinih:

»Trst, dne 24. novembra . . . obvlada me krčevita sila, hrepeneje po ljubezni močnejšega, kakor da me hoče zadušiti. Vse presnetno mi je.«

27. novembra . . . O veliki Bog, prosila sem Te, da mi pošlješ otroka, ki me bo obvladal, me olajšal te težke duševne more. A zdi se, da mi svet prav ne more dati ljubega miru. Trudim se, da bi vzljubila svojega moža; hlinim se, a njegov pogled je mojemu očesu tako odveč kakor so vsiljivi žarki noletnega solnca. Huda je moja pot do zveličanja, pre-huda za človeka. Ali si me zapustil, Bog?«

Tolmin, 10. decembra. Anton me obsiplje z ljubeznivostjo. Vem, da je vse to prisiljeno, ker sem mu odveč.

»Trst, 24. decembra. Novorojeni Bogec, prinesi mi sreče. Anton me tolaži ter mi zatrjuje, da je vsaka mati srečna, kadar je izpolnil svojo nalogo materinstva. Meni pa narava ni prinesla potrebnega miru, tihe zadovoljnosti, ki jo opažam na srečnih obrazih svojih prijateljc. Saj ne čutim do svoje Nade tega, kar čutijo druge matere. Ali je greh?«

31. decembra. Strah me je, strah svojih sanj. Videla sem svojo Nado vso zabredlo v trnjevem grmu in nisem je mogla osvoboditi ostrih bodic.

Novo leto. O Ti veliki Krist, sreče mi daj, samo pokusiti jo daj. — —

Zaprta sem knjigo ter odšla. Iz pisanja sem spoznala srčno vdanost Marije v Boga, ki je dihala iz vseh listov napisane izpovedi. Trikrat sem prečitala knjigo, od začetka do konca in jo nato poslala lastnici. Vendar mi je knjiga prišla julija meseca istega leta zopet v roko, tako da zamorem objaviti nekaj zapis- skov iz tiste dobe:

Firence, 1. junija. Zapustila sem svoje dete ter odšla. Čutim, da mi z Nado manjka vendar mnogo, da jo zelo pogrešam. Vrnila bi se v Primorje, a moje zdravje?

V vlaku sem bila molčeča; moji sopotniki so gotovo opazili mojo razmišljenost. Bolelo me je v prsih, tiščalo in tlačilo kakor kamen. Ali je to boleat, ali hrepenenje? Od Benetk naprej sem zatisnila svoje oči. In takrat sem začutila, da se je nekdo dotaknil moje roke. Oči sem imela še vedno zaprte. Tedaj sem začutila lahen stisk. Odprla sem oči in po-

gledala. Takrat me je izpustil; bil je to mlad laški poročnik, izredno lepe zunanosti. Hotela sem zavpiti, a sem zamolčala; vendar je morala užaljenost sijati z mojih oči, ker je ob mojem pogledu zastal in nič več se me ni upal dotakniti. Z molkom se včasih več pove nego z besedo. Zadremala sem. V Bolonji pa sem se vzbudila in zrla skozi okno v noč in na Apenine.

Ko smo dospeli v Firenze, se je danilo in že so zapeli mili cerkveni zvonovi. V hotelu sem se umila, da si osvežim trudne oči in težko glavo. Ko me je izvošček peljal k nepoznanemu svaku v Fiesole, je bilo mesto prav živahno. Kar me je začudilo, so bila priprosta dekleta, sami umetno lepi obrazi: prašek, temnilo in rdečilo.

Albert je stal pred mano in ko sem ga pri-merjala z njegovim bratom Antonom, me je kar zmedel njegov pogled. Albert ni tako lep, kakor Anton, ali njegova milina in obenem izrazitost sta neizčrpljivi in čimveč ga gledam, tem mičnejši se mi dozdeva njegov obraz. Da bi ne kršila navad ženske sramežljivosti, sem pogledala vstran; a ko sem nehote zopet zazrla vanj, so njegovi pogledi pili moje, njegova duša je videla mojo.

Firenze, 3. junija: Albert je o Veliki noči prejel poročilo o mojem prihodu. Pravi, da je s pismom prišlo njegovo vstajenje, ker da me je sanjal in slutil. Tako srečne Velike noči, da še ni doživel. Kako prepričevalno je vzkliknil:

Saj mora priti vstajenje!

10. junija. Albert slika v galeriji Pitti ter kopira madono »della Seggiola«, na katero je čakal dolga leta, kakor name. Vrsta slikarjev je res nepregledna.

Marija drži Dete v naročju. Albert želi vi-

deti mojo Nado, da bi mu bila jaz z njo za model. Sploh sem sklenila, da grem po Nado in da se vrnem semkaj.

15. junija. Albert me vozi k razstavam in v cerkve. Moja duša se naslaja na lepoti in se čuti v tujini res kakor prerojeno. Diham lažje in svežejše. Kaj je to? Odkod ta neznan moč? Ali je to sreča? Ali se moje hrepenenje teši? Ali me poživlja duša ali le umetnost? Bojim se, da ne poslednja!

16. junija. Ne, ne; ali bi ne zmogla skušnjave, svoje šibkosti? Proč pojdem, z Nado v samoto!

17. junija. Albert me je pregovoril, naj odložim odhod na prve dni julija, ker se on takrat odtegne od toskanske vročine. Toliko velikega mi je že doprinesel, da mu ne morem kratiti te edine želje. Ostanem, toda nočem biti sama z njim. Zapršim ga, naj me vpelje v družbo.

18. junija. Albert se ni čutil užaljenega in je takoj povabil svojega prijatelja, inženirja Napoli na »Piazzale Michelangelo«. Skozi krasen drevored nas je vozil brzi električni voz, nato nekaj korakov in Napoli je naju čakal pod kipom sredi prostrane, peščene širjave. Pod seboj je gledal na tiho mesto vzdolž žalostnega Arna. Ko se je ozrl, sem obstala. Bil je moj sopotnik, ki me je bil ujezil v vlaku. Zardela sem, on pa je govoril čisto mirno.

19. junija. Anton je bolan. Njegova mati mi je napisala par umazanih besedi, ona da nikoli ni zapustila svojega moža in se šla vlačiti po svetu. Njene besede me žaloste, da plakam že ves dan; saj ve, da sem pod varstvom njenega drugega sina!

(Konec prih.)

GRACIJANOVA:

KORALČKI.

1. Ne klanjaj se pred oskrbnikom in vrtnarjem, ko da si pred njihovim gospodarjem!

2. Mnogi ljudje zamenjujejo brezobzirnost z odkritosrčnostjo; mnogi pa značaj s trmo.

3. Nekaterniki smatrajo snago za razkošje.

4. Podlo je napadati in javno blatiti človeka le vsled sumničenja.

5. Nemaleokrat se za zlatim ščipalnikom skriva slepo ali škilasto oko; nemaleokrat dremajo za pamet izrazujočim čelom le z eterjem napolnjene možgani.

6. Marsikdo koplje bližnjiku jamo s strupenim usmevom ob znamenju križa.

7. Srce je kaj čudna sestavina: za nekatere je ono le kos mesa, nekim je njegova snov življensko krepilo, pri marsikomu je le mehur gnjilobe in blata.

8. Najbolj ohola in prezirnegleda je navadno ona ženska, ki nima ne cvenka v žepu, ne plemenitosti v srcu in ne razuma v glavi! —

9. Ženske se dele v štiri vrste: Neke so blažilni angelji, neke so nestrpni zlodki, neke so tihe mučenice, neke pa topozroče, širokoustne žabe...

10. Poštenjaka dirne ravnotako neprijetno nezasluzena pohvala, kakor nezasluzena psovka!

DROBTINE

a) Gospodinjstvo.

Kraljevska pogača. Mešaj v skledi 14 dkg surovega masla, 14 dkg sladkorja in 4 rumenjake z drobno zrezanimi limonovimi olupki, dodaj 5 dkg drobno zrezanih lešnikov ali mandljev, žlico rozin, sneg iz 4 beljakov in 13 dkg moke. Vse skupaj narahlo zmešaj in stresi v pomazan tortni obod, postavi v pečico, in peci v srednji vročini tri četrti ure.

Posebej pa duši jabolka in ko je pogača pečena in ohlajena, jo pokrij po vrhu z dušenimi jabolki prst na debelo. Na mizo jo postavi zrezano kakor torto, gorko ali mrzlo.

Dušena jabolka. Olupi in zreži jabolka, deni jih v kozico, pridaj jim žlico sladkorja, par žlic vina, par žlic vode, košček sladke skorje in limonovih olupkov, pokrij jih in duši. Ko so zmeščana, jih dobro zmešaj in uporabi. Daš jih tudi lahko na mizo s pečenko ali zrezkom.

Ida.

O čiščenju in drugo: 1) Posteljne kožuhovine očistiš tako, da jih najprvo dobro omiliš, (po možnosti z marsiljskim milom ali benzinskim milom) potem pa takoj pomočiš v amonijaku (zmešanem s toplo vodo). Nato jih temeljito očistiš z mehko in čisto krtačo. In naposled jih vnovič okoplješ v amonijaku ali v benzini ter jih osuši na zraku. Ako je kožuhovina bela, potrosiš lahko med dlake magnezijin prašek!

2) Da ti nogavice in sploh vsako črno ali temno blago ohrani svojo lepo temno barvo, operi je pred uporabo v osoljeni mrzli vodi (v morski vodi postane še lepše).

Za ohranitev vijoličnih in višnjevih barv, moraš uporabiti mešanico mrzle vode in svinčenega sladkorja. (Svinčeni sladkor je hud strup).

Za ohranitev modre barve, uporabi mešanico vode in kisove kisline!

3) Jajčje lupine koristijo v toliko, da večja množina njih odpravi madeže in lise, ki se naredé vsled tekočin v nenapolnjenih, odnosno v napolpraznih steklenicah.

Ivanka.

Izpiranje madežev. Večkrat je obleka polna madežev, da jo ni mogoče očistiti zlahka. Zato nareži divji kostanj na ploščice z olupkom vred. Namoči ga v vodi, pa kuhaj vse skupaj najmanj eno uro. Ko se nekoliko ohladi izpiraj madeže katere si pred zaznamovala z belo nitjo. Ko si dobro ožcia vsakega posebej, nadrgni madeže z milom, ožemi zopet, pa izperi celo obleko v ravno isti kostanjevi vodi. Nato preizperi v dveh ali v treh čistih vodah. Ovij na lahko ali pa nič, kakor je pač blago. Ko se ti posuši, pravilno zlikaj in blago je kakor novo. — T.

Lepe roke. Umij si roke v mlačni vodi, da se odpro vse znojnice. Potem si jih dobro namili in vlij vanje nekoliko glicerine. Pomani si roko ob roko in obriši nato milnico z njih, ne da bi si jih splahnila v vodi.

Usnjate rokavice osnažiš: Raztopi nekoliko mila v vročem mleku, pomešanem z rumenjacom. V to zmes dodaj par kapelj salmijaka. Nato natakni rokavice na prste ter

jih drgni z volneno krpo, namočeno v goriomenjeni tekočini.

Železina ne zarjaví, ako jo namažeš z mastjo, ki je izcvrta s kafro in grafitom in potem lahko obrišeš z mehko krpico.

O dojitvi. Naravni zakon že veli, da naj vsaka mati doji sama svoje dete.

Dojenje hrani materam zdravje; porodni sledovi na materinem telesu pod vplivom dojenja hitreje izginejo nego pri onih, ki niso dojile. Te ostanejo premnogokrat bledične, nervozne, hiražo in izgube telesno lepoto. Za otroke pa je dojenje še večjega pomena. V prvem letu umrje od dojenih otrok 10%, od nedojenih pa 26%.

Dojeni otroci so utrjeni še pozneje proti marsikateri bolezní. Narod, katerega matere doje svoje otroke same, ima zdravo bodočnost.

Jugoslovanska mati, pomni to in zdrava, lepa in vesela boš in zdrav bo tvoj otrok in zdrav bo tvoj otrok in močan tvoj narod. — D.

b) Razno.

O bivšem črnogorskem kralju.

Pred par tedni je, daleč od svoje rodne grude, preminil bivši črnogorski kralj, Nikolaj I. Njegova smrt nas Jugoslovane kratkomalo niti dirnila ni, kakor bi nas bila gotovo, ako bi si ranjki zadnja leta svojega življenja ne pretvarjal svojega prepričanja, s čimur je pri vseh zaigral dostojanstvo in ugled, ki ju je vžival in zaslužil kot nekdanji ustanovitelj svobodne Črne gore. Kdor je le količkaj čital o njegovej preteklosti, ta si je gotovo ohranil v spominu ono zapisano dejstvo, kako je na primer okoli 1880. hrabro zavračal vse spletké in zvijače, ki so jih z vso lokavostjo snovali proti Črnigori različni nasprotni valci. Stoletje za stoletjem so kakor vse ostale pokrajine na balkanskem poluotoku — neprestano napadali Črnogoro turški paše, hoteč jo zaslužniti, želeč jo duševno zadaviti. Tem škodoželjnim stremilcem pa so se zlasti v preteklem stoletju pridružili tolovaji v fraku in belih rokavicah: prekanjeni diplomatje raznih evropskih držav. Le-ti so prežali na Črnogoro, da jo z lisičjo premetenostjo ulové v svojo past, potom katere bi ji zlahka skrhali, omalovažili in omehkužili narodno zavednost. Zaman! Junaštvo, modrost, preudarljiva razmišljenost in jeklena volja takratnega črnogorskega kneza, Nikolaja I. so spretno odbijale vse strupene šibre, ki so švigale preko Črne gore na ves Balkan tako, da jim je nenadejano skalil zveržene naklepe. A to nikakor ni bilo tako lahko, ako se trenutje zamislimo v burno dobo — ki jo je moral prestajati venomer usodnenezgodni balkanski poluotok — v kruto bridko dobo, ki se je razvijala po večini le vsled neprestanega nesoglasja med sobrati, med posamičnimi plemeni slovanskega pokoljenja. Le z gorjupotrsko grozo v srcu se zamoremo zamisliti v tužnogrenki čas Kajna in Ablja: v leta, ko je nečloveški turški sužnjosti sledilo tako bratomorno klanje, da je strmel ves svet nad njim. Nikakor ni bilo tako lahko poseči te-

daj vmes; bilo je pač treba brezobzirne korajže in kmečko-zdravih živcev stegniti golo roko nad škrlatato žrjavico. — In vendar je to storil nekdo, storil je to krepki vitez, Nikolaj Petrovič. Če le trenutno pomislimo na to njegovo moč in neustrašencost, se nikakor ne moremo dovolj začuditi, kako more kedaj tak orjaški duh zabresti, kako je mogel junak dati svojemu srcu duška in prostorčka sporu, nevolji in zavisti napram razrešitvi veličastnega dejanja, ki se je spočelo, pogvalo, rodilo in živelo na Balkanu po oprezhozasnovanem polomu potuhnjene, sladkosnede, požrešne in pohlepne Avstrije.

Nikolaj Petrovič-Njeguš je dovršil višjo izobrazbo v Parizu, ki je baje še bolj vtelesil vanj neodvisnost in pogum, v kolikor ju je potreboval za svoje bodoče vladanje. Svoj prosti čas je kaj rad posvečal srbski književnosti. Izmed njegovih del, je nam italiskim Slovencem gotovo skoro vsem znana ona njegova pesem, ki smo jo v svojih »starih časih« tako radi prepevali:

Onamo, onamo za brda ona
govore daje razoran dvor. .
Mojeга cara, onamo — véle —
bio je nekda junački zbor...

L. 1868. se je devetnajstletni Nikolaj poročil z Mileno Vukotičevo, ki so jo v oni dobi smatrali najkrasnejšim damam v vsej Evropi. Iz njunega zakona je vznikel bogat narod, devetih otrok; izmed sedmerih hčera je ena bila mati sedanjega jugoslovanskega prestolonaslednika, dočim je druga italijanska kraljica. Vsi otroci so se odgojevali v Rusiji na stroške ruskega carja, ki je rankega Črnogorca izredno čislal. Ruski car je namreč polagal vanj in v njegovo razboritost vse svoje nade glede bodočega blagostanja balkanskega polotoka. In baš iz tega razloga je ruski car stremel za tem, da ga postavi na bolgarski prestol. Škoda, da se to ni zgodilo, škoda, da ga je nadomestoval grmanski princ, kajti marsikaj drugače bi se bilo lahko dogodilo in dogajalo na Balkanu, kakor se je, in z gotovostjo tudi lahko trdimo, da bi se bila prihranila marsikatera gorjupa solza, marsikatera kaplja sorodne krvi... Poslednjemu postopanju črnogorskega kralja — s katerim je le netil bratski spor — se res ne moremo zadostno prečuditi, zlasti če se spomnimo s koliko vnemo in navdušenjem se je nekoč shajal z vladiko Stresmajerjem, dokler nista ustanovila v Črnigori nadškofije; s tem činom je pokazal, da ne priznava z ozirom na narodnost nikake razlike med rojaki, čeprav se nazivljejo eni katoliški Hrvatje a drugi pravoslavni Srbi.

Kako vse drugače, kako srčnočutno bi lahko danes vsa Jugoslavija objokavala smrt nekdanjega črnogorskega kralja; kako drugače, da ni že za časa vojne s premetenci drugih držav izvajal nevarno borbo za svojo očetnjava. Kako vse drugače, ako bi ne bil on sam zakrivil, da je veleznano črnogorsko vprašanje toliko časa kalilo srečo in dobrobit vzajemnosotne Jugoslavije, dasi je lahko znal, da ono samo ne more premakniti tvoritve, ki jo je začrtala usoda...

No, sedaj se je preko vsega usedla smrt in njena kosa bo brezdvomno pokosila ljuliko na livadah Jugoslavije...

Marica.

Odgovori in vprašanja.

Lojzka: Da, istina! »Gorki« je le pseudonim; v resnici se znani ruski pisatelj imenuje Maksim Peškov!

Ksenija: Najstrašnejša vulkana v Evropi sta Vezuv pri Neaplju in Etna v Siciliji. Mesti Herkulanum in Pompej sta bili zasuti že za vlado Tita.

Jadranka: Cigani so se prikazali ob Veltavi in Donavi že l. 1417.

Žeika. Z uporabo sopara na parnikih so začeli najprvo Amerikanci v Združenih državah.

Vidojka. Kadenje tobaka je zanesel v Evropo Sir Walter Raleigh, ki se je seznanil s tem užitkom in s to rastlino v Virginiji.

Berta: Piramide v Egiptu stojijo nad 3000 let.

Blaženka. Jadran je v italijanščini Adria; Jadranka pa Adrianna in jadranska znači adriatica! Seveda! »Adri-janka« ni slovensko ime, ampak z ozirom na končnico le poslovenjeno.

Pepca. Ime Dušica se italijansko glasi Alma! Da! Olga in Vanda sta ruski imeni! Ime Vera je okrajšnica za Veroniko. Ime Véra (izreci Vjera) pa je rusko ime, to prevajajo Lahí za svoje hčerke z besedo Fede ali Fedelina!

Šolski škandal v Mariboru. Prav zadnji čas je, da posvetijo oblasti Mariboru in njegovim razmeram malo več pozornosti, kakor so jo žalibog posvečale do sedaj. Sicer ni izključeno, da doživimo še večje razočaranje, kakor nam ga je prinesel »Koroški večer«. Za danes opozarjamo na šolski škandal v Mariboru, ki se bo zdel marsikomu neverjeten, ki je pa žal tako resničen, kakor jih je bilo že sto in sto, na katere smo opozarjali pristojne činitelje; seveda zaman.

Za Maribor imajo v Ljubljani še vedno dvojno mero in sicer prav tako, kakor so jo imeli nekdanj v Gradcu: za Nemce eno, in Slovence drugo. Marsikdo bi mislil, da merijo naše oblasti Slovincem s tisto mero, kakor so Nemci merili svoj čas Nemcem. Saj živimo v samostojni državi, ki je popolnoma obratno razmerje med Nemci in Slovenci, kakor je bilo v stari Avstriji. Pa motiš se! Le pogledjmo!

Tik pred začetkom šolskega leta je ljubljanski višji šol. svet naenkrat uvidel potrebo, da je ustanovil v Mariboru par nemških ljudskih šol in nemško dekleško meščansko šolo. Že takrat, ko smo čuli o teh pripravah, smo izrazili svoje mnenje in pomisleke. Čemu obnavljati nemško posestno stanje, ki je bilo že odpravljeno? Ako bi bilo ostalo pri starem, bi bilo ostalo nekaj nemških vzporednih razredov na posameznih šolah. To bi bilo Nemcem le v prid, ker bi se njihovi otroci potom občevanja lažje in preje priučili našemu jeziku. A kaj se je brigala Ljubljana za Maribor! Ona gre svojim potom, kakor vedno.

Tako je prišlo do nemške dekleške meščanske šole v Mariboru. In glej čudo! Višji šolski svet je posvetil svojemu nepotrebno rojenemu detetu vso skrb. Nemška meščanska šola je bila že prvi šolski dan docela urejena in preskrbljena z vsem, med tem, ko še drugi zavodi, zlasti deška meščanska in srednje šole, še cele tedne in celo mesece niso imeli zadostno število učnih oseb in jih deloma še danes nimajo po preteku pol leta. — Ali ne vidi že slepec v tem značilne dvojne mere iz prejšnjih časov? Zdaj pa pride še le najlepše, najznačilnejše.

Da bi Nemci ja ne bili količkaj prikrajšani, je vzel višji šolski svet iz slovenske deklinške meščanske šole učiteljico za ženska ročna dela in jo dal nemški meščanski šoli. In tako je ostala slovenska deklinška šola brez učiteljice ženskih ročnih del — strmite in čujte — do danes. Tako imamo v Mariboru danes na slovenski deklinški meščanski šoli nad 300 slovenskih deklic brez pouka ženskih ročnih del že pol leta, med tem ko imajo Nemke vse. Zakaaj, druge učne osebe na tej šoli so tako preobložene z literarnimi urami, da ne morejo pri najboljši volji poučevati še ročna dela.

Kulturnost naših šol. oblasti gre še dalje napram Nemcem. Učiteljico za ženska ročna dela na nemški šoli so deloma razbremenili in je nekaj ur morala prevzeti Slovenka, da se pri pouku more doseči več uspehov — za Nemke seveda. Slovenkam seveda ni potreba tega pouka po mnenju višjega šolskega sveta: »Quod licet jovi, non licet bovi«. Kaj ne gospodje!

Slovenski stariši smo z uprav slovensko potrpežljivostjo čakali, da se ta zadeva vendarle uredi, ker nam je znana marljiva in vestna voditeljica tega zavoda. Ali zdi se nam, da so bili vsi njeni naporji brezuspešni, kakor kažejo dejstva po preteku pol leta. Molčali smo toliko časa tudi z ozirom na naše oblasti, ker vemo, da imajo težkoče. A enkrat pa mora biti naše potrpežljivosti tudi konec. Tako sramotno zapostavljati se ne damo več v lastni državi. Tega nismo dolžni samo sebi, ampak še bolj svojim otrokom, ki so naš up in nada tudi države.

»Mariborski Tabor«.

Opomba: Šolski škandal v Mariboru. Ta-le dopis je bil namenjen na preteklo številko, vendar menim, da je še vedno aktuelen... dasi so v zadnjem času namestili v Mariboru učit. ročnih del, gđc. Bice Sedevčičevo, in dasi je bilo tuitam nekoliko zgražanja napram brezvestnosti Nemcev na Koroškem. — Op. uredn.

PISMO.

Odgovarjam ti na tem mestu, zvesta tovarišica, ker tako ti vsaj deloma ustrezem tudi v želji, da se odzovem na hrupavo kukurukanje, ki, kakor uvidevam, vznemirja bolj tebe, nego mene! In zahvaljujem se ti za sočutnice in tolažilnice, saj sem se jim morala otroškoprisrčno nasmejati. Dragica, ti! Anti nisem bila spočeta v cvetličnjaku anemičnosanjavih gardenij in niti ob hrajoče pojemajočem novemberskem soju, da bi me že vsak sajast prhutaj in slehern lojast brlzig butnil vznak. Na slične mišotičje oślinjene netopirje, sem bila lahko pripravljena, predno je Jadranka zagledala luč sveta. In kakor bom vselej istinito hvaležna še tako pikrujedljivim očvrkom, če so le zamahnjeni z dostojncstjo v loku dobrohotnosti ali vsaj pravičnosti in upravičenosti, ravnotako bom satansko porogljiva in bodečezafrkujoča napram vsakomur, ki bi si upal kot počestni pobalin s svojo maco zasukati pandolo ali curlo na moj lawn - tenis. Vidiš, kako različnih snovi smo pač ženske! Tebi — praviš — se same osupjenosti nad nesramnostjo, še sedaj vidi skozi zazijalasta usta v gcltanec, dočim sem jaz le z demonskim nasmeškom zamrmrljala: Brezobzirnost! Končno vem, s katerima črkama je zasnovan tvoj monogram! Nato sem siknila alia Ribni-

čan: Ej, ti golobradi fantiček, mari bi se bil lotil štet gumbiče na telovniku, nego razgaliti toliko neotesanost... ti krušta kruštasta!

Dvomim namreč, da je komu imponiral s tistim brezkvasnim škrobom; pokazal je samo, da potrebuje par kapljic moralne kokaine, preden stopi na poliran parkež. Varaš se tudi, ko misliš, da sem pozelenela ob ponudbi kuhalnice. Nikar! Le mislila sem si, čemu neki ne švigne z brezovko po lastni kuhinji; storil bi pač pametneje, da bi pošiljal k loncem in plenicam kdor mu je ob srcu, ne pa kogar nosi v žolčnem mehurju; ali, hm! Cvenk je pač mamljiv... in provzroča celo zadirajočo neopreznost... Sicer pa bodo naši slovenski moški pošiljali vedno žensko k ognjišču, kadarkoli se bo lotila kakega drugečnega pošla na lastno roko... izven slučajev ko jo potrebujejo sami; takrat si celo nataknejo takoj klarinet med ustne, da ji od vseh strani piska in vrši: ženska je naš cvet, naša nada, naša desna roka, naša edina zaslomba, naša boljša polovica! Živela!!

V Jadranki, vidiš, ni prostora za umetnost na cin, cin, cin, in bam, bam, bam, a kljub temu ne pade v omedievico zaradi takih dečkov ki so zadeli baje doktorat v loteriji, z ozirom na oliko!

Brezsmiselno pa je na vsak način vzporedovati Jadranko z Mladiko in Novim rodom, kajti kjer jima ne ovira njunega poleta in kroži po docela drugačnih smernicah, so gctovo uredniki le - teh treznejše razsodnejši, nego jim prisojca kak plitvoničen škric. »Novi rod« je pač namenjen našim otrokom in nadebudnemu naraščaju, dočim je »Mladika« elegantna gospodična — alabastrozoba in koketnoka — ki se vozi z avtom po beli cesti in si lahko vzdrzuje šoferja in mazače in strojnike, Jadranka pa je siromašna popotnica, ki poleg potne torbe nima drugega ko gorjačo, da odžene s svoje steze, kar je na poti njej... njenemu plemenu... in njeni narodnosti... bodisi pa to trdovratnozakrknjen beljševiški polž, sluzasta politična glista, ostičasto fašistovsko bodičje ali celo napololikani študent, ki ga je očka poslal v učilišče samo zato, ker je v dobi zakrpanih hlačk vse preveč bulili v apolitično luno in narodno nezavednega merkurja. Kaj zato, če je Jadranka kakemu Lavdenu trn v peti ali če se v njegovi plitkosti vidi nepotrebna, samo da jo razumejo oni, ki imajo bistre oči, dober posluš in tanek voh... in ki si pravično tolmačijo, da je Jadranka pravzaprav »kontrabandarica« ki pod plaščem ženskega lista prikrije lahko marsikaj, čeprav se to ne ujema z njenim dijademom...

Ženski listi niso večni, to so pokazali vsi naši dosedanjji, vendar ti še povem, draga tovarišica, da preden Jadranka zadrema, bo uporabila vsaj še par črnilih kapljic, s katerimi napiše stavek o taktu, ki ga neki tako zelo pogrešajo, ker jih šola ni zadostno izobrazila: da še pošten, razumen in ugleden človek ob napadanju bližnjika ne izpozablja z dotikanjem drugečnega nego onega, vsled česar se je prepir razvil, ter da kdor drugače postopa je ali mevža ali podlež. Več nego neslanemu dovtipu — vidiš — sem se začudila listu, ki se smatra uglednim, ki hoče biti ugleden in ki bi moral biti ugleden — a postaja ob vsaki priliki pribežališče kvant in pričkarjev. — Uredn.

Antonija Mermolja Rieger

priporoča svoj

modni salon

Trst - ulica Commerciale 3. - Trst

IZ UPRAVNIŠTVA:

Cenjeni razprodajalci izven Trsta, ki niso še plačali lista, naj blagovolé čimpreje doposlata denar za prve tri mesece s pridržkom 10% in vrtni morebitne nerazprodane mesečnike.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana šte. 1.

ANDREJ VATOVEC

trgovina jestvin, delikates in kolonijaln. blaga

v ulici XXX. Ottobre št. 10

(nasproti Ljubljanski banki)

kupuje in prodaja raznovrstne kmetske pridelke ter se priporoča cenj. bralkam Jadranke za obilen obisk.